

експертних досліджень», затверджена наказом Міністерства юстиції України 08.10.98 N 53/5.

3. Ищенко П.П. Специалист, в следственных действиях (уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты) / П.П. Ищенко. – М.: Юрид. лит., 1990.

4. Лист від 08.11.2010 р. 24050/7/09-0017 «Про проведення експертиз та дослідження доказів при розслідуванні податкових злочинів».

5. Разумов Э.А. Осмотр места происшествия: Методика и тактика / Э.А. Разумов, Н.П. Молибога / МВД Украины. – К. : РИО МВД Украины, 1994.

Юсупов В.В.

### **РЕЄСТРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ УСТАНОВ ЯК ОСНОВА УТВОРЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

З початку заснування поліції у Росії у 1718 р. і до 1733 р. в 23 містах імперії були створені поліцмейстерські контори. У зв'язку з широкими функціями поліції у її складі в кінці XIX ст. для безпосередньої боротьби зі злочинністю утворені сискні частини. Так, сискні органи запроваджені у Санкт-Петербурзі (1866 р.), Києві (1880 р.), Москві (1881 р.). Ними опікувалося 8-е ділопроводження Департаменту поліції.

Сискна частина не могла повноцінно функціонувати без антропометричного кабінету. Такі кабінети були відкриті у 1890 р. – в Санкт-Петербурзі (центральна станція, завідувач М.О. Козлов), у 1892 р. – в Москві (завідувач К.Г. Прохоров), у 1902 р. – в Києві (завідувач Г.М. Рудий), у 1906 р. – у Варшаві (завідувач М.О. Жабчинський). І в подальшому, при формуванні сискних частин при них відкривались антропометричні кабінети. На території України у 1905 р. антропометричні кабінети (станції) функціонували у Києві, Одесі та Харкові; у 1909 р. у Чернігові відкрилося Антропометрично-дактилоскопічне бюро і фотографія.

Як зазначалося у циркулярі Департаменту поліції від 25.09.1901 № 4789, антропометричні станції мають головною метою посвідчення особи обвинувачених і запідозрених, або просто підозрілих осіб [1, с. 142]. В Інструкції чинам Київської сискної поліції 1905 р. йшлося, що антропометричний кабінет має своїм завданням реєстрацію і ототожнення всіх взагалі злочинців і підозрілих осіб, затриманих поліцією або таких, яких доставили з місць затримання для визначення їх рецидиву. Ототожнення особи відбувається під час антропометричного дослідження [1, с. 342].

Недоліком антропометричних станцій було їх роз'єднання і відсутність централізації, що погіршувало обмін реєстраційною інформацією, впровадження нових методів роботи.

Працівники Київської сискної поліції використовували можливості антропометричного кабінету для з'ясування особи затриманих, встановлення наявності рецидиву вчинених злочинів, осіб невпізнаних трупів. Так, у 1906 р. у ньому зареєстровано та проведено антропометричні і дактилоскопічні дослідження 1191 осіб. Всього на обліку було 80171 осіб [2]. У 1910 р. у

середньому в Київському сискному відділенні у день проводилося до 10 фотографувань, видавалося понад 20 довідок про судимість [1, с. 570].

З метою об'єднання та централізації обліково-реєстраційної справи під час боротьби зі злочинами з 1907 р. в Департаменті поліції створюється реєстраційний відділ, до складу якого увійшло центральне фотографічне бюро (де класифікувалися й зберігалися фотографії злочинців і карти їх прикмет, за фотографіями проводилося встановлення рецидивістів). Через дев'ять років відділ став Центральним дактилоскопічним бюро, у якому нараховувалося понад 2 млн. фотографій злочинців з дактилоскопічними відбитками [3, с. 95].

Розвиток реєстраційної діяльності сискних частин поліції призвів до того, що у 1910 р. у реєстраційних бюро, крім антропометричних карток з фотографіями і відбитками пальців рук, з'явилися альбоми злочинців, колекції почерків, знарядь злочинів та пристосувань шахраїв.

Поступово поряд з реєстраційною роботою працівники антропометричних станцій почали займатися діяльністю із співставлення отриманих даних вимірювань та відбитків пальців рук з тими, що перебували у картотеках. Як експерти виступали завідувачі антропометричних кабінетів. Крім практичної діяльності, фахівці займалися розробкою наукових рекомендацій щодо здійснення судово-експертної діяльності.

Як свідчать літературні джерела, першу дактилоскопічну експертизу в системі МВС було проведено Центральним реєстраційним бюро Департаменту поліції в серпні 1909 року. Дослідження відбитків пальців провів експерт В.І. Лебедев, який встановив їх належність конкретній особі. У той час він очолював 8-е ділопроводження Департаменту поліції. Дактилоскопічні дослідження у Варшавському розшуковому відділенні проводив завідувач антропометричного кабінету М.О. Жабчинський. Він одним із перших почав проводити дактилоскопічні експертизи та виступати в судах як експерт-дактилоскопіст. Наприкінці 1909 р. М.О. Жабчинський за допомогою дактилоскопії розкрив кілька тяжких злочинів. Крім того, він підготував брошури «Применение дактилоскопии в сыском деле (По Генри)» (1907 р.), «О регистрации преступников и о приемах исследования преступлений» (1912 р.) та ін. Відомі справи, де експертизу проводив завідувач антропометричним кабінетом Петербурзького розшукового відділення І. Кербер (справа Алексеєва, 1912 р.), повторну експертизу у цій справі виконував реєстратор Центрального реєстраційного бюро Департаменту поліції О. Сальков [4, с. 33].

Таким чином, реєстраційна діяльність антропометричних кабінетів сискних частин поліції в містах Російської імперії розвинулась у декілька криміналістичних напрямів – криміналістична реєстрація, криміналістична фотографія, судова експертиза. Це стало науково-методичною основою для створення установ судової експертизи, що у подальшому розвинулися і нині плідно функціонують як судово-експертні заклади.

### **Список використаних джерел**

1. Чисніков В.М. Сискна поліція на Україні за часів Російської імперії (1880-1917 рр.): історико-правове дослідження : у 2-х кн. – Кн. 1. Документи і матеріали : навч. посіб. / В.М. Чисніков. – К. : НікаНова, 2011. – 939 с.
2. Отчет о деятельности Сыскаго Отделения Киевской Городской Полиции за 1906 г. – К.: Типография губернаторского правления, 1907. – 12 с.
3. Кошко А.Ф. Очерки уголовного мира царской России / А. Ф. Кошко. – М. : Книжная лавка, 2001. – Т. 1. – 208 с.
4. Печніков В.С. Є така служба... : в 2 т. / В.С. Печніков ; під ред. І.П. Красюка. – К.: Еліт Прінт, 2011. – Т. 1. – Ч. 1. – 585 с.

Якимчук Б.В.

### **ОРГАНІЗАЦІЙНІ І ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМЦІВ**

Розвиток науки, техніки та нових технологій закономірно призводить до того, що з метою успішного розгляду та вирішення певних питань при провадженні розслідування необхідно застосовувати спеціальні знання. Саме застосування спеціальних знань у вузькій сфері знань, сприяє ухваленню законних та обґрунтованих судових рішень. Як відомо, слідчий має змогу здійснювати доступ до таких знань шляхом призначення експертизи, покликаній своїми спеціальними методами, прийомами та засобами сприяти встановленню обставин, які мають значення для провадження розслідування і відповідно прийняття процесуальних рішень слідчим.

Теоретичному розробленню цієї проблематики багато уваги приділяли такі відомі і визнані фахівці, як Т.В. Авер'янова, Н.І. Альхамов, Л.Є. Ароцкер, В.Д. Ареєнєв, В.В. Архипов, В.П. Бахін, В.Д. Берназ, К.А. Букалов, В.К. Весельський, В.М. Галкін, Л.І. Георгієв, Ю.М. Грошевий, Г.В. Дашков, Ф.М. Джавадов, О.О. Ейсман, О.О. Закатов, Т.В. Каткова, Н.І. Клименко, В.С. Кузьмічов, А.І. Лозовий, І.А. Петрова, М.А. Погорецький, Р.Д. Рахунов, О.Р. Росинська, М.В. Салтевський, Я.С. Сапошинський, Л.О. Сергєєв, Е.Б. Сімакова-Єфремян, В.М. Тertiшник, С.С. Толмачова, О.Р. Шляхов та ін.

Важливість наукового доробку цих учених щодо розроблення зазначеної проблематики є беззаперечною. Кожен зробив свій суттєвий внесок у дослідження певних аспектів призначення проведення криміналістичних експертиз. Чимало теоретичних ідей слугують і будуть слугувати вихідними положеннями, фундаментом для подальших більш глибоких і всебічних наукових пошуків. Проте їх розвідки об'єктивно були обмежені попередніми періодами розвитку законодавства та правозастосовної практики. Зауважимо, що на сьогодні фактично відсутні комплексні системні дослідження проблем, що виникають під час призначення та проведення експертиз у зв'язку із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України [1].

З огляду на оновлення кримінального процесуального законодавства